

 Biblioteca deschisă

Această carte a fost editată cu sprijinul
MINISTERULUI FRANCEZ AL AFACERILOR EXTERNE
ȘI AL AMBASADEI FRANȚEI ÎN ROMÂNIA

Marguerite DURAS

Extazul Lolei V. Stein

Traducere din franceză de Liviu PAPUC

CARTIER

CARTIER®

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Difuzare:

București: Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Chișinău: bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, sectorul Ciocana. Tel.: 34 64 61.

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel.: 34 64 61.

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 24 10 00.

Librăria Vărul Shakespeare, str. Șciusev, nr. 113, Chișinău. Tel.: 23 21 22.

Colecția *Biblioteca deschisă* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design: Valentina Ciobanu, Vitalie Coroban

Tehnoredactare: Valentina Ciobanu

Prepress: Editura Cartier

Tipar: Combinatul Poligrafic (nr. 61 901)

Marguerite DURAS

LE RAVISSEMENT DE LOL V. STEIN

© Éditions Gallimard, 1964

Marguerite DURAS

EXTAZUL LOLEI V. STEIN

Ediția I, octombrie 2006

© Cartier, 2006, pentru prezenta versiune românească.

Această ediție a apărut în 2006 la Editura Cartier. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Duras, Marguerite

Extazul Lolei V. Stein: [roman] / Marguerite Duras; trad. din lb. fr.: Liviu Papuc; cop.: Vitalie Coroban.

– Ch.: Cartier, 2006 (Combinatul Poligr.). – 144 p. – (Col.: *Biblioteca deschisă* / coord. col.: Gheorghe Erizanu).

ISBN 978-9975-79-414-5

1500 ex.

821.133.1-31

D 75

ISBN 978-9975-79-414-5

Pentru Sonia

Lol V. Stein s-a născut aici, la S. Tahla, și tot aici și-a trăit o mare parte a tinereții. Tatăl ei a fost profesor la universitate. Are un frate mai mare cu nouă ani ca dânsa – nu l-am văzut niciodată – se spune că ar trăi la Paris. Părinții i-au murit.

N-am auzit spunându-se despre copilăria lui Lol V. Stein nimic care să mă fi frapat, nici chiar de către Tatiana Karl, cea mai bună prietenă a ei din anii de colegiu.

Ele dansau amândouă, joia, în curtea interioară goală. Nu voiau să iasă încolonate cu celelalte, preferau să rămână în incinta colegiului. Erau lăsate în voia lor, spune Tatiana, erau încântătoare, știau mai bine decât celelalte să ceară favoarea aceasta, care li se și acorda. Dansăm, Tatiana? Un radio dintr-un imobil învecinat cânta dansuri demodate – o emisiune nostalgică – cu care se mulțumeau și ele. Supraveghe-toarele luându-și zborul, singure în marea curte interioară în care, în ziua aceea, între dansuri, auzai zgomotul străzilor, hai Tatiana, hai vino, să dansăm, Tatiana, haide. Asta-i ceea ce știu.

Dar și asta: Lol s-a întâlnit cu Michael Richardson când avea nouăsprezece ani, în timpul vacanței școlare, într-o dimineață, la tenis. El avea douăzeci și cinci. Era fiul unic al unor mari proprietari de pământ din împrejurimile lui T. Beach. Nu făcea nimic. Părinții au fost de acord cu căsătoria. Lol trebuie să fi fost logodită de șase luni, căsătoria urma să aibă loc toamna, Lol tocmai părăsise pentru totdeauna colegiul, era în

vacanță la T. Beach, când marele bal al sezonului a avut loc la Cazinoul Municipal.

Tatiana nu crede în rolul preponderent al acestui faimos bal de la T. Beach în boala lui Lol V. Stein.

Tatiana Karl, în ceea ce-o privește, împinge mult mai departe, chiar mai înainte decât prietenia lor, germeii acestei boli. Ei erau acolo, în Lol V. Stein, mocniți, dar reținuți în a se manifesta datorită mării afecțiuni care a înconjurat-o întotdeauna în familie și după aceea, la colegiu. La colegiu, spune ea, nu era singura care să gândească în felul acesta, deja îi lipsea ceva lui Lol pentru a fi – spune dânsa: acolo. Dădea impresia că suportă într-o plictiseală liniștită o persoană pe care trebuia să o mimeze, dar pe care o pierdea din vedere la prima ocazie. Splendoare de blândețe dar și de indiferență, descopereai foarte repede, niciodată nu păruse să sufere sau să fie chinuită, niciodată nu-i fusese văzută vreă lacrimă de fetiță. Tatiana mai spune că Lol V. Stein era drăguță, că la colegiu și-o disputau, chit că îți fugea printre degete ca apa, pentru că puținul pe care-l rețineai din ea merita osteneala efortului. Lol era nostimă, zeflemistă incorigibilă și foarte fină, deși o parte din ea însăși fusese totdeauna în deplasare departe de tine și de clipa de față. Unde? În visul adolescentin? Nu, răspunde Tatiana, nu, ai fi spus că încă în nimic, pur și simplu, în nimic. Inima să fi fost cea absentă? Tatiana ar fi fost tentată să creadă că, de fapt, probabil că inima lui Lol V. Stein nu era – spune ea: acolo – avea să vină, fără în-doială, dar ea, ea nu o cunoscuse. Da, se părea că porțiunea asta a sentimentului era cea care, la Lol, era fără asemănare.

Atunci când se răspândi zvonul despre logodna lui Lol V. Stein, Tatiana, ea, nu crezu decât pe jumătate în această știre: pe cine să fi putut Lol să descopere care să-i fi reținut în întregime atenția?

Când l-a cunoscut pe Michael Richardson și a fost mar-tora pasiunii nebune pe care i-o nutrea Lol, a fost tulburată, dar încă i-a rămas totuși o îndoială: Lol nu-și făcea cumva un scop din inima sa neîmplinită?

Am întrebat-o dacă, mai târziu, criza lui Lol nu i-a adus do-vada că se înșela. Ea mi-a repetat că nu, că ea credea că această criză și Lol nu făceau decât un tot dintotdeauna.

Nu mai cred în nimic din ce-mi spune Tatiana, nu sunt convins de nimic.

Iată, pe larg, amestecate, în același timp, aparențele înșelătoare pe care le istorisește Tatiana Karl și ceea ce inven-tez eu despre noaptea de la Cazinoul din T. Beach. Pornind de la care voi istorisi povestea mea despre Lol V. Stein.

Cei nouăsprezece ani care au precedat noaptea aceea, nu vreau să-i cunosc mai mult decât o spun, sau aproape, nici alt-fel decât în desfășurarea lor cronologică, chiar dacă tănuiesc o clipă magică căreia îi datorez ocazia de a o fi cunoscut pe Lol V. Stein. Nu vreau aceasta pentru că prezența adolescen-ței sale în această istorisire ar risca să atenueze nițel în ochii cititorului copleșitoarea actualitate a acestei femei în viața mea. Mă duc deci s-o caut, o înșfac acolo unde cred că tre-buie s-o fac, în clipa în care mi s-a părut că începe să se pună în mișcare pentru a-mi veni în întâmpinare, chiar în clipa în care ultimele venite, două femei, au trecut de ușa sălii de bal de la Cazinoul Municipal din T. Beach.

Orchestra se opri din cântat. Un dans lua sfârșit.

Pista se golise încetișor. Ajunse goală.

Femeia cea mai în vârstă se oprise un moment să privească asistența, apoi se întorsese zâmbind spre tânăra care o înso-țea. Ambele erau înalte, construite cam la fel. Dar dacă tână-

ra încă se împăca stângaci cu talia aceasta înaltă, cu osatura aceasta un pic dură, maică-sa, în ceea ce-o privește, își purta inconvenientele ca pe emblemele unei obscure negații a naturii. Eleganța ei și în odihnă, și în mișcare, povestește Tatiana, te neliniștea.

— Azi dimineată erau la plajă, spune logodnicul lui Lol, Michael Richardson.

El se oprise, se uitase la noile venite, apoi o antrenase pe Lol către bar și plantele verzi din fundul sălii.

Ele traversaseră pista și se îndreptaseră în aceeași direcție.

Lol, lovită de imobilitate, se uitase, ca și el, cum înainta grația aceasta abandonată, plângătoare, de pasăre moartă. Era slabă. Trebuie să fi fost așa dintotdeauna. Își îmbrăcase slăbiciunea aceasta, își amintea foarte clar Tatiana, cu o rochie neagră cu dublu furou de tiul, tot negru, foarte decoltată. Ea se dorea astfel alcătuită și înveșmântată, și se prezenta după dorință, în mod irevocabil. I se ghicea osatura admirabilă a trupului și a chipului. Așa cum apărea ea, tot așa urma să moară, cu trupul său râvnit. Cine era? Am aflat-o mai târziu: Anne-Marie Stretter. Era frumoasă? Câți ani avea? Oare ce cunoscuse ea, ea, pe care ceilalți o ignoraseră? Pe ce căi misterioase ajunsese la ceea ce se înfățișa acum ca un pesimism vesel, sclipitor, o indolență zâmbitoare a lejerității unei nuanțe, a unui praf? Doar o îndrăzneală plină de sine părea să o facă să stea în picioare. Dar cât de grațioasă era aceasta, în aceeași manieră ca și dânsa. Mersul lor de prerie, al ambelor, le împerechea oriunde s-ar fi dus. Unde? Nimic nu i se mai putea întâmpla acestei femei, se gândi Tatiana, nimic în plus, nimic. Decât sfârșitul, gândea ea.

Se uitase oare la Michael Richardson, în trecere? Îl măturase oare cu acea ne-privire pe care și-o plimba pe deasupra

balului? Era imposibil de știut, este imposibil de știut când, în consecință, începe povestea mea despre Lol V. Stein: privirea, la dânsa – din apropiere înțelegeai că acest cusur provenea dintr-o decolorare aproape supărătoare a pupilei – sălășluia pe toată suprafața ochilor, era greu să o captezi. Era colorată în roșu, arsă de roșeață, Evă marină pe care lumina trebuie c-o urâtea.

S-or fi recunoscut atunci când ea a trecut pe lângă dânsul?

Atunci când Michael Richardson s-a întors către Lol și a invitat-o la dans pentru ultima dată în viața lor, Tatiana Karl l-a considerat îngălbenit și sub efectul unei preocupări subite și cotropitoare, așa încât a știut că o privise bine, și el, pe femeia care tocmai intrase.

Lol, fără nicio îndoială, și-a dat seama de schimbarea aceasta. Ea se simți transpusă în fața lui, se părea, fără a avea și fără a fi avut teamă, fără surpriză, natura acestei schimbări părându-i-se familiară: ea se centra chiar pe persoana lui Michael Richardson, avea legătură cu cel pe care Lol îl cunoscuse până atunci.

El devenise indiferent. Toată lumea putea s-o vadă. Să vadă că el nu mai era cel pe care-l credeau. Lol îl privea, îl privea cum se schimbă.

Ochii lui Michael Richardson se limpeziseră. Fața i se concentrase în plenitudinea maturității. Se citea pe ea și durere, dar una veche, din copilărie. De îndată ce-l revedeai astfel, înțelegeai că nimic, nicio vorbă, nicio violență din lume nu ar fi justificat schimbarea lui Michael Richardson. Că i se cuvenea acum să o trăiască până la capăt. Ea începea deja, noua poveste a lui Michael Richardson, să prindă viață.

Această viziune și această certitudine nu părură să fie însoțite, în cazul lui Lol, de suferință.

Însăși Tatiana o găsi schimbată. Ea pândea evenimentul, îi clocea imensitatea, precizia de ceasornic. Chiar dacă ar fi fost agentul nu numai al venirii sale, ci și al succesului ei, Lol n-ar fi fost mai fascinată.

Mai dansă încă o dată cu Michael Richardson. A fost pentru ultima oară.

Femeia era singură, nițel distanțată de bufet, fiica ei se alipise unui grup de cunoștințe, aproape de ușa balului. Michael Richardson se îndreptă spre dânsa cuprins de o emoție atât de intensă, încât te apuca frica la ideea că ar fi putut fi respins. Lol, cu suflul la gură, aștepta și ea. Femeia n-a refuzat.

O porniseră pe pista de dans. Lol îi privise – o femeie a cărei inimă este liberă de orice angajament, foarte în vârstă, își privește în felul acesta copiii îndepărtându-se – păru să-i iubească.

— Trebuie să o invit pe femeia asta la dans.

Tatiana l-a văzut bine acționând în noua sa manieră, avansând, ca pentru un supliciu, înclinându-se, așteptând. Ea, ea avusese o ușoară ridicare din sprâncene. Oare îl recunoscuse și dânsa, pentru că-l văzuse în dimineața aceea pe plajă, și numai din cauza aceasta?

Tatiana rămăsese alături de Lol.

Lol făcuse în mod instinctiv câțiva pași în direcția lui Anne-Marie Stretter, în același timp cu Michael Richardson. Tatiana o urmase. Atunci văzură: femeia întredeschise buzele fără a spune nimic, cu surprinderea minunată de a vedea noul chip al acestui bărbat abia zărit dimineață. De îndată ce se află în brațele sale, după brusca stângăcie, după expresia tâmpă, înțepenită de rapiditatea acțiunii, Tatiana înțelesese că buimăceala ce-l invadase pe dânsul o cuprinsese, la rândul ei, și pe aceasta.

Lol revenise în spatele barului și al plantelor verzi, Tatiana alături de dânsa.

Ei dansaseră. Și dansaseră. El, cu ochii plecați către locul gol de pe umărul ei. Ea, mai mică, nu privea decât în depărta-rea balului. Nu-și vorbiseră.

Primul dans terminat, Michael Richardson se apropiase de Lol, așa după cum făcuse mereu până atunci. Avea în ochi implorarea pentru un ajutor, pentru o încuviințare. Lol îi zâmbise.

Apoi, la sfârșitul dansului care a urmat, el nu a mai revenit în preajma lui Lol.

Anne-Marie Stretter și Michael Richardson nu s-au mai despărțit.

Noaptea avansând, se părea că șansele pe care le-ar fi avut Lol să sufere se rarefiaseră și mai mult, că suferința nu găsisese pe unde să se strecoare într-înșea, că ea uitase vechea algebră a chinurilor din dragoste.

Chiar la primele lumini ale revărsatului de zori, cu noaptea încheiată, Tatiana văzuse cum îmbătrâniseră. Deși Michael Richardson era mai tânăr decât femeia aceea, el o întâlnește și împreună – cu Lol – tustrei, îmbătrâniseră din belșug, cu sute de ani, cu vârsta aceea ce dormitează în nebuni.

Cam pe la aceeași oră, continuând să danseze, își vorbiră, doar câteva vorbe. În timpul pauzelor, continuară să tacă la modul absolut, în picioare unul lângă celălalt, la distanță de toată lumea, mereu aceeași. Exceptând mâinile lor împreunate în timpul dansului, nu se apropiaseră mai mult decât prima dată, atunci când se priviseră.

Lol rămase mereu acolo unde o prinsese evenimentul atunci când intrase Anne-Marie Stretter, în dosul plantelor verzi de la bar.

Tatiana, cea mai bună prietenă a sa, în continuare la fel, îi mângâia mâna pusă pe o tăbliță de sub flori. Da, Tatiana este aceea care a avut pentru dânsa gestul acela prietenesc pe tot parcursul nopții.

Odată cu aurora, Michael Richardson căutase pe cineva din priviri, către fundul sălii. N-o descoperise pe Lol.

Trecuse deja multă vreme de când fiica lui Anne-Marie Stretter își luase tălpășița. Maică-sa nu-i remarcase nici plecarea, nici lipsa, se părea.

Fără îndoială că Lol, ca și Tatiana, ca și ei, încă nu fusese atentă la acest alt aspect al lucrurilor: sfârșitul lor odată cu ziua.

Orchestra se opri din cântat. Sala de bal păru aproape goală. Nu mai rămăseseră decât câteva perechi, printre care a lor, și, în spatele plantelor verzi, Lol și cu cealaltă tânără, Tatiana Karl. Nu-și dăduseră seama că orchestra încetase să cânte: în clipa în care ar fi trebuit să reînceapă, ca niște automate, se reuniseră, neuzind că nu mai exista muzica. Atunci de-abia muzicanții trecuseră prin fața lor, în șir indian, cu viorile închise în cutiile funebre. Ei făcură un gest ca pentru a-i opri, ca pentru a le vorbi, poate, dar în zadar.

Michael Richardson își trecu mâna pe frunte, căută prin sală vreun semn de eternitate. Zâmbetul lui Lol V. Stein, atunci, era ceva de genul acesta, dar el nu-l văzu.

S-au contemplat în tăcere, îndelung, neștiind ce să facă, cum să iasă din noapte.

În clipa aceea, o femeie de o vârstă oarecare, mama lui Lol, intră în sala de bal. Insultându-i, i-a întrebat ce au făcut cu copilul său.

Cine putuse s-o prevină pe mama lui Lol de ceea ce se petrecea la balul cazinoului din T. Beach în noaptea aceea? Nu fusese Tatiana Karl, Tatiana Karl nu o părăsise pe Lol V. Stein. Venise ea din proprie inițiativă?

Se uitară în jurul lor să vadă cine merita insultele respective. Nu-i răspunseră.

Atunci când mama își descoperi copilul în spatele plantelor verzi, o inflexiune a vocii plângătoare și tandră invadează sala goală.

Atunci când mama sa ajunsese la Lol și atunci când o atinse, Lol dădu în sfârșit drumul mesei. Înțelesese de-abia în clipa aceea că se contura un final, dar în mod confuz, fără a distinge încă pe deplin care ar fi acesta. Ecranul pe care-l reprezenta mama sa între ei și ea era semnul preventiv. Cu mâna, cu forță, o trânti la pământ. Văicăreala sentimentală, murdară, încetă.

Lol plânse pentru prima dată. Atunci, din nou, diferite mâini îi înconjurară umerii. Cu siguranță că ea nu le recunoscuse. Evită să-i fie atins obrazul de oricine.

Ei începură să se pună în mișcare, să se îndrepte către pereți, căutând uși imaginare. Penumbra aurorei era aceeași în afara și înăuntrul sălii. Găsiră în cele din urmă direcția către ușa cea adevărată și începură să se îndrepte foarte încet într-acolo.

Lol striga fără încetare lucruri de bun-simț: nu era târziu, ora de vară era înșelătoare. Îl implorase pe Michael Richardson să o creadă. Dar cum ei continuau să se miște – se încercase să fie împiedicată, dar se eliberase – ea alergase spre ușă, se repezise în ușorii acesteia. Ușa, înțeleștată în pământ, rezistase.

Cu ochii plecați, trecură prin fața ei. Anne-Marie Stretter începu să coboare, și după aceea el, Michael Richardson. Lol îi urmări cu privirea prin grădini. Atunci când nu-i mai văzu, căzu la pământ, leșinată.

Lol, istorisește doamna Stein, a fost dusă la S. Tahla și a rămas în camera ei, fără a ieși deloc, timp de câteva săptămâni.

Povestea ei a ajuns publică, la fel ca și aceea a lui Michael Richardson.

Prostrația lui Lol, se spune, a fost marcată atunci prin unele semne de suferință. Dar ce vrea să spună o suferință fără obiect?

Repeta mereu aceleași lucruri: că ora de vară este înșelătoare, că nu era târziu.

Își pronunța numele cu mânie: Lol V. Stein – în felul acesta se desemna.

Apoi se plânga, în mod mai explicit, că simte o oboseală insuportabilă atunci când așteaptă în felul acesta. Se plictisea de să te apuce plânsul. Și plânga într-adevăr că nu avea nimic la care să se gândească în vreme ce aștepta, solicita cu nerăbdarea unui copil un remediu imediat la această lipsă. Cu toate acestea, niciuna dintre distracțiile care i-au fost oferite nu a pus capăt stării respective.

Apoi Lol a încetat să se plângă de orice s-ar fi întâmplat. A încetat chiar, încetul cu încetul, să vorbească. Mânia i s-a învechit, s-a descurajat. Nu mai vorbea decât pentru a spune că-i era imposibil să exprime cât era de plictisitor și de nesfârșit, nesfârșit să fii Lol V. Stein. I se cerea să facă un efort. Nu înțelegea de ce,

spunea ea. Greutatea în fața căutării unui singur cuvânt părea a-i fi insurmontabilă. Părea să nu mai aștepte nimic.

Se gândea oare la ceva, la dânsa? era întrebată. Ea nu înțelegea întrebarea. Ai fi spus că era de la sine înțeles și că slăbiciunea infinită de a nu se putea desprinde de aceasta nu trebuia să dea de gândit, că devenise un deșert în care o facultate nomadă o lansase în urmărirea interminabilă a ce? Nu se știa. Ea nu răspundea.

Prostrația aceasta a lui Lol, istovirea ei, marele ei chin, doar timpul o va rezolva, se spunea. A fost considerată mai puțin gravă ca delirul ei dintâi, nu era de presupus că va dura mult timp, că va antrena o modificare importantă în viața mentală a lui Lol. Extrema ei tinerețe o va mătura în curând. Era explicabil: Lol suferea de o inferioritate pasageră în proprii ochi pentru că fusese abandonată de bărbatul de la T. Beach. Ea plătea acum, mai devreme sau mai târziu trebuia să se întâmpile și aceasta, ciudata omisiune a durerii din timpul balului.

Apoi, rămânând în continuare foarte tăcută, reîncepu să ceară de mâncare, să se deschidă fereastra, să doarmă. Și, în curând, îi plăcea foarte mult să se vorbească în preajma sa. Aproba tot ce se spunea, se povestea, se afirma în fața ei. Importanța tuturor vorbelor era egală în ochii ei. Asculta cu pasiune.

Despre ei, n-a cerut niciodată vești. Nu a pus nicio întrebare. Când s-a considerat necesar să i se aducă la cunoștință despărțirea lor – despre plecarea lui a aflat mai târziu – calmul său a fost considerat de bun augur. Dragostea pe care i-o purta lui Michael Richardson se stingea. Aceasta avusese loc în mod incontestabil, deja, odată cu o parte din regăsită sa rațiune cu care primise chestia, îndreptățita restabilire a lucrurilor, îndreptățita revanșă la care avea dreptul.